כב. איז דער ביאור בזה:

דער חילוק צווישן נסכים מיט עצים, איז גאר א פשוט׳ער: ווען עס רעדט זיך וועגן נסכים, וואס דארטן האט מען געדארפט וויסן אז דער יין איז געמאכט געווארן "על טהרת הקודש", וואס דאס איז דאך אן ענין וואס מ׳קען ניט דערקענען אויפן יין (מ׳קען ניט דערקענען צי ס׳איז נטמא געווארן, אדער ס׳איז "על טהרת הקודש"), נאר מ׳האט זיך געדארפט פארלאזן אויף זיין נאמנות - דארף מען דאך וויסן צי ער איז א ת"ח וואס מ׳קען זיך פארלאזן אויף אים וכו׳, און דערפאר זאגט מען אז מ׳האט אליין ניט געקענט ברענגען די נסכים, נאר מ׳האט דאס געגומען בא דעם "ממונה על הנסכים".

ווען עס רעדט זיך אבער וועגן עצים, וואס דארטן דארף מען נאר האבן אז ס׳זאל זיין א באשטימטער סוג עץ, און אן עץ וואס האט ניט קיין תולעת - האט מען אליין געקענט זעהן וועלכער סוג עץ איז דאס, צי דאס איז אן עץ וואס האט "קשרי", און מ׳האט אליין געקענט זעהן צי דארטן איז דא א תולעת, ובפרט אויב ער איז נאך א מומחה לאותו ענין.

און דערפאר זאגט מען אז ס׳איז ניט געווען קיין הכרח אז מ׳זאל באקומען עצים מעדנים ווי פון "לשכת העצים", נאר דער וואס האט געוואלט האט געקענט ברענגען עצים משלו - וויבאלד אז מ׳קען אליין דערקענען און ברענגען די עצים הכשרים למערכה, בשא"כ בא נסכים.

כג. עד"ז האט מען אויך געפרעגט בנוגע צו דעם וואס מ׳האט גערעדט[135] בנוגע צו דעם "מקושש עצים" - איז דער ביאור בזה:

כ׳האט גערעדט כמ"פ אז בנוגע צו "מקושש עצים" זיינען דא צוויי הסברות: א) דער "מקושש עצים" איז געווען א חוטא כפשוטו, ב) דער "מקושש עצים" איז "לשם שמים נתכוין"[136].

און ווי גערעדט אבאל בארוכה[137] אז לכאו׳ איז ניט פארשטאנדיק: ווי קען זיין אז "לשם שמים נתכוין", און אעפ"כ האט ער געטאן אן ענין אויף וועלכן מ׳איז חייב מיתה?

איז דער ביאור בזה[138]: וויבאלד אז "לשם שמים נתכוין" (כדי צו מברר זיין דעם דין אז אויף דערויף איז מען חייב מיתה), איז כלפי שמיא איז עס ניט געווען קיין חטא, וויבאלד אז דאס איז א מלאכה שאינה צריכה לגופה (נאר אויף

- צו -

---

135) שיחה ליל ט"ו באב ס"כ. 136) חיב"ע עה"פ שלח טו, לב. 137) ראה גם לקו"ש ח"ט ע׳ 111 הע׳ 29*. 138) ראה חדא"ג מהרש"א לב"ב קיט, א.

הנחת הת׳ בלתי מוגה

צו מברר זיין דעם דין), און אויף א מלאכה שאינה צריכה לגופה איז מען פטור;

נאר בנוגע צו ב"ד, וואס ב"ד קען זיך ניט פארלאזן אויף זיינע כוונות וכו׳, ווארום "אין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות"[139] (כידוע די תשובה פון דעם נודע ביהודה[140]) - איז וויבאלד אז ב"ד האט באקומען אן עדות אז מ׳האט אים מתרה געווען און אעפ"כ האט ער געטאן די מלאכה, איז ער חייב מיתה, אע"פ אז כלפי שמיא איז עס ניט געווען קיין חטא, וויבאלד אז ס׳איז געווען א מלאכה שאינה צריכה לגופה].

עד"ז זיינען דא צוויי אופנים אין דעם אפטייטש פון "מקושש":

א) אין תרגום יונתן בן עוזיאל טייטשט ער אפ אז "מקושש" מיינט "תליש".

ב) ווען מ׳גיט אבער א קוק אין פרש"י, זעט מען אז רש"י טייטשט ניט אפ וואס איז דער פירוש פון "מקושש" (און זאגט אפי׳ ניט אז דער פירוש בזה איז "כתרגומו" - ווי דער תרגום יונתן בן עוזיאל) -

וויבאלד אז רש"י פארלאזט זיך אז מ׳געדיינקט וואס ער האט אפגעטייטשט אין פ׳ שמות אויפן פסוק[141] "לקושש קש" - "לאסוף אסיפה ללקוט לקט . . קש לשון לקוט על שם שדבר המתפזר הוא וצריך לקוששו", וואס דערפון איז פארשטאנדיק, אז לויט פשש"מ איז דער פירוש פון "מקושש" - מחבר[142].

כד. און בשעת מ׳איז מבאר ע"פ פנימיות הענינים אז דער ענין פון "מקושש עצים" גייט אויפן "עץ החיים" און "עץ הדעת" - קען מען דאס מבאר זיין אין צוויי אופנים:

א) לויטן פירוש אז דער "מקושש עצים" איז געווען א חוטא כפשוטו - דארף מען זאגן אז ער האט מפריד געווען צווישן דעם עץ החיים מיטן עץ הדעת, וואס דאס איז דער פירוש וואס דער אלטער רבי ברענגט אין לקו"ת[143] פון זהר[144].

ב) אבער לויטן פירוש אז דער "מקושש עצים" איז "לשם שמים נתכוין",

[וואס דאס איז אן עבודה נעלית ביותר: ער האט זיך מוסר נפש געווען אויף צו מברר זיין א הלכה בתורה,

- ווייטנדיק -

----

139) סנהדרין ו, ב. וש"נ. 140) או"ח מהדו"ק סל"ה.
141) ה, יב. 142) ראה גם שבת צו, ב. 143) שלח מג, א.
144) ת"ג קנז, א.

וויסנדיק אז דורך רערויף וועט אים דערנאך פעלן דער ענין פון קיום המצוות וואס ער האט געקענט מקיים זיין במשך כו"כ שנים, און ס׳איז ניטא קיין חיוב צו טאן אזא זאך, והראי׳, אז קיין אנדערער האט דאס ניט געטאן,

און ער האט אויפגעטאן אן ענין נעלה ביותר - אז דורך אים איז נתחדש געווארן א הלכה בתורה, בדוגמא ווי מ׳זאגט בנוגע צו "בנות צלפחד" אז "כתובה פרשה זו לפני במרום"[145], נאר "זכו בנות צלפחד ונכתבה על ידן"[146],

קען מען ניט זאגן אז דער "מקושש עצים" האט מפריד געווען צווישן דעם עץ החיים מיטן עץ הדעת, וויבאלד אז מפריד זיין צווישן עה"ה מיטן עה"ד קען ניט זיין קיין ענין וואס איז "לשם שמים" -

נאר מ׳מוז זאגן אז דער עצם הענין פון "מקושש עצים" איז געווען א דבר טוב (וואס דערפאר קען מען זאגן אז "לשם שמים נתכוין"), נאר דער חטא איז באשטאנען אין דעם וואס ער האט דאס געטאן ביום השבת.

וואס דערפון איז פארשטאנדיק, אז לויט דער דעה אז "לשם שמים נתכוין", דארף מען זאגן אז דער פירוש פון "מקושש" איז מחבר (ווי דער פירוש איז לויט פשש"מ) - אז ער האט מחבר געווען דעם עה"ח מיטן עה"ד, נאר זיין חטא איז באשטאנען אין דעם וואס ער האט דאס געטאן ביום השבת.

ועפ"ז איז פארשטאנדיק. אז דאס וואס מ׳זאגט אז דער "מקושש עצים" האט מחבר געווען דעם עה"ח מיטן עה"ד, איז קיין סתירה ניט ח"ו צו דעם וואס דער אלטער רבי טייטשט אפ אין לקו"ת (פון זהר) אז דער "מקושש עצים" האט מפריד געווען דעם עץ החיים פון דעם עץ הדעת -

וויבאלד אז דער ביאור אין לקו"ת איז לויטן פירוש אז דער "מקושש עצים" איז געווען א חוטא כפשוטו, וואס דעמולט זאגט מען אז ער האט מפריד געווען צווישן דעם עה"ח מיטן עה"ד, משא"כ לויטן פירוש אז דער "מקושש עצים" איז "לשם שמים נתכוין", וואס דעמולט דארף מען זאגן אז ער האט מחבר געווען דעם עץ החיים מיטן עץ הדעת.

כה. האמור לעיל וועגן עה"ח מיטן עה"ד איז פארבונדן דערמיט וואס איז מבואר אין דעריוף אין קונטרס עץ החיים.

און ס׳איז אויך פארבונדן דערמיט וואס מ׳האט גערערט

- פריער -

----

145) פרש"י עה"פ פינחס כז, ז. 146) סנהדרין ח, א. ב"ב קיט, א. פרש"י עה"פ שם, ה.

הנחת הח׳ בלתי מוגה

פריער (סי"א) אז "אלול" איז צוזאמענגעשטעלט פון צוויי ווערטער "לא" און "לו", "לא" מיט אן אל"ף, און "לו" מיט א וא"ו - וואס יש לומר אז אן אל"ף ("לא") איז פארבונדן מיט עה"ד, און א וא"ו ("לו") איז פארבונדן מיטן עה"ח.

און ווי ס'איז אויך פארשטאנדיק דערפון וואס דער טאטע[147] איז מבאר בנוגע צו די "מרכא כפולה" וואס שטייט בא "לא" מיט אן אל"ף ("אשר לא צוה אותם"[148]) און בא "לו" מיט א וא"ו ("ויבא לו יין וישת"[149]).

און ווי ס'איז אויך מבואר[150] אויפן פסוק[151] "ימים יוצרו ולו אחד בהם" - די צוויי ענינים שבזה: "לו" מיט א וא"ו, און "לא" מיט אן אל"ף.

וואס דער כללות הענין בזה איז - אז "לו" (מיט א וא"ו) באווייזט אויף אן ענין של קדושה, און "לא" (מיט אן אל"ף) באווייזט אויף אן ענין וואס מ'דארף אים מהפך זיין מיט קדושה, ביז אין אן אופן אז דערפון ווערט אייך ווארט - "אלול".

ויש לקשר מיט דער תורה וואס כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו ברענגט[152] פון דעם אלטן רבי'ן אויפן פסוק[153] "כי לולא התמהמהנו כי עתה שבנו זה פעמים", אז "לולא" איז אותיות "אלול", און "שבנו זה פעמים" גייט אויף תשו"ה און תשו"ע.

וכן ההי' לנו - אז "בשעתא חדא וברגע חדא" טוען אידן תשובה, און ווי דער רמב"ם[154] פסק'נט אפ אז דעמולט איז "מיד הן נגאלין", בבהרה בימינו כמש.

* * *

כו. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה אני לדודי ודודי לי.

* * *

כז. ס'איז דאך רגיל צו אפלערנען א פסוק פון פרשת השבוע מיט פירוש רש"י,

יעד"ז אויך אן ענין וואס איז פארבונדן מיטן טאטן'ס הערות - וואס אויפן זהר פון פ' ראה זיינען ניטא קיין הערות. אבער אין זיינע אגרות שטעלט ער זיך אויף דעם ענין פון "כקצה שלש שנים" וואס שטייט בפרשתנו[155].

- ועד"ז -

---

147) לקוטי לוי"צ לזח"ג ע' רסה. רעז. 148) שמיני י, א. 149) תולדות כז, כה. 150) יהל אור לתהלים קלט, סז ס"ד (ע' תקכז). ועוד. 151) תהלים שם. 152) כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות אות יג. וש"נ. 153) ויצא לג, י. 154) הל' תשובה פ"ז ה"ה. 155) יד. כח.

מ"מודה אני", כי, אף שכבר אתמול הגיע למדריגה נעלית יותר, מ"מ, כיון שענין התפלה הוא עבודה מלמטה למעלה, מוכרחת העבודה להיות בהתאם לסדר התפלה, החל מ"מודה אני".

משא"כ בלימוד התורה — הרי לאחרי שלמד אתמול, יכול היום להמשיך הלאה, ויתירה מזה, שיכול להתחיל ללמוד בכל התוקף גם ענין שהוא "לעילא מדרגי", שיפעל בו זיכוך, ולאח"ז ימשיך זאת גם בהפרטים כו'.

וכן הוא הסדר בהרבצת התורה: כאשר ניגשים לדבר עם יהודי בנוגע לעניני תורה, אין זה באופן שבתחילה מדברים עמו אודות "מחצית התורה", דהיינו באופן של פשרות רח"ל, כיון שעדיין אינו "כלי" עבור התורה כולה, ולאח"ז מוסיפים ומספרים לו מעט מעט בכל יום — לא זה הוא הסדר; אלא מלכתחילה יש להגיש לו "תורה תמימה" כו'.

והכח על סדר העבודה מלמעלה למטה (בחי' ראי') — הוא ממשה רבינו, שממשיך כח זה גם בזמן הגלות, ובפרט בדרא דעקבתא דמשיחא, שהרי "משה הוא גואל ראשון הוא גואל אחרון"[20], שיגאלנו מהגלות בסדר של ראי' — "וראו כל בשר גו'"[21].

* * *

ו. דובר אודות חטא המקושש (שבסיום הפרשה), ש"לשם שמים נתכוין"[22] — שאף שבפועל לא עבר עבירה[23], כיון שהיתה זו מלאכה שאינה צריכה לגופה (שהרי כוונתו היתה רק כדי לפרסם שחיוב שמירת שבת הוא גם במדבר[24]), מ"מ נתחייב מיתת בית־דין, כיון שמתחשבים רק במעשה שעשה בפועל ולא בהכוונה[25] — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א[26] (באידית), ונדפס בלקו"ש חכ"ח ע' 93 ואילך.

---

20) ראה שמו"ר פ"ב, ד־ו. זח"א רנג, א. שער הפסוקים פ' ויחי מט, יו"ד. תו"א ר"פ משפטים.

21) ישעי' מ, ה.

22) מדרש — הובא בתוס' ב"ב קיט, סע"ב.

23) שהרי לולי זאת, לא מהני מה שכוונתו לשם שמים, כיון שזוהי מצוה הבאה בעבירה.

24) כיון שיש מקום לקס"ד שחיוב זה הוא רק בא"י, דכיון ששם ישנה המציאות ד"הזורע והחורש כו'", לכן ישנו חיוב שביתה ממלאכות אלו, ומשום זה נקבע חיוב שביתה לגמרי גם מכל שאר המלאכות, משא"כ במדבר שלא עסקו במלאכת הארץ כו'.

25) כדכתיב (שמואל־א טז, ז) "האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב", ולכן "אין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות" (סנהדרין ו, סע"ב. וש"נ), דאל"כ יטענו כל חייבי מיתות טענות אלו.

26) בשילוב עם שיחת מוצש"ק פ' ראה תשל"ט.

תורת מנחם - כו (תשי"ט ג) שניאורסון, מנחם מנדל בן לוי יצחק עמוד מס 73 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

אוצר החכמה

ז. והנה, איתא בזהר[27], שחטאו של המקושש הי' שהקיש עץ החיים ועץ הדעת לידע "הי מינייהו רב על אחרא".

וביאור הענין[28]:

"עץ הדעת" — ענינו עבודת הבירורים, ו"עץ החיים" הוא למעלה מהבירורים. וענין המקושש עצים — שהקיש שני עניני עבודה אלו זה לזה, וחקר איזה מהם נעלה יותר: מחד גיסא — ישנה מעלה בעבודת הבירורים, דמכיון שישנם כמה העלמות והסתרים, והאדם צריך להתייגע ולהילחם כנגדם כו', הרי "לפום צערא אגרא"[29]; אבל לאידך גיסא, כשאדם מתעסק עם הבירורים, הרי "כל המתאבק כו'"[30], ובפרט שלפעמים אפשר שייכשל ח"ו.

והנה, שקלא וטריא זו מצד עצמה יש לה מקום, ומה שנחשב לו הדבר לחטא ונענש על כך — הרי זה משום שעשה זאת ביום השבת:

יום השבת הוא כולו בחי' "עץ החיים", ואין בו מקום כלל לענין הבירורים שמצד עץ הדעת. וכידוע[31] שביום השבת עולה גם הגשמיות למעלה, ועד שהגשמיות עצמה (היא לא רק "לשם שמים", אלא היא בעצמה) נעשית מצוה וקדושה, שהרי שבת מצוה "לענגו בעונג אכילה ושתי'"[32].

וזהו גם ענין חטא אדה"ר שאכל מעץ הדעת בערב שבת, ולא המתין עד שבת, שאז הי' מקדש על יין מעץ הדעת, ולא הי' נגרם עי"ז קלקול[33] — כי בשבת עץ הדעת הוא בעלי', שמתעלה ונכלל ב"עץ החיים".

ולכן לא שייך הענין ד"מקושש עצים" ביום השבת, כיון שביום השבת בחי' "עץ הדעת" נכלל ב"עץ החיים".

וזהו גם דיוק הלשון "לשם שמים נתכוין": "שם" הוא בחי' מלכות, שהו"ע הבירורים ("עץ הדעת"), ו"שמים" הוא בחי' ז"א שלמעלה מבירורים ("עץ החיים"), וענין העבודה הוא לייחד בחי' שם עם בחי' שמים, יחוד זו"ן[34].

---

27) ח"ג ריש פרשתנו (קנז, א).

28) ראה גם ד"ה ויהיו בנ"י במדבר גו' — לקו"ת פרשתנו מב, סע"ב ואילך. אוה"ת (הוצאת תשנ"ז) שם בהוספות ע' 92 ואילך. ד"ה זה דש"פ שלח, מבה"ח תמוז תשי"ג (תו"מ ח"ט בתחלתו). וש"נ.

29) אבות פ"ה מכ"א.

30) ראה תניא ספכ"ח.

31) ראה סהמ"צ להצ"צ מצות לא תבערו אש בסופה (דרמ"צ צ, א ואילך).

32) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסרמ"ב. וש"נ.

33) ראה לקו"ש חכ"ד ע' 133. וש"נ.

34) ראה אוה"ת קרח ע' תרצז. סה"מ תרל"ב ח"ב ס"ע שעו ואילך. המשך תער"ב ח"א ע' מ.

ח. ביאור הענין בעבודה:

החשש שע"י ההתעסקות ב"עץ הדעת" אפשר להכשל כו' — הרי זה רק ללא ענין השבת, אבל כשמאיר בחי' שבת שלמעלה מהעולמות — אזי אפשר להתעסק גם עם "עץ הדעת", ואעפ"כ לא ליפול ח"ו.

כלומר: כאשר מאיר אור הגבול השייך לעולמות, שענינו בעבודה הוא העבודה ע"פ טעם ודעת — אזי ישנם שני עצים שבכל אחד מהם יש מעלה כו'. אבל כשמאיר בחי' שבת שלמעלה מהעולמות, ובעבודה הו"ע הקבלת־עול ומסירות־נפש שלמעלה מטעם ודעת — אזי אין מקום כלל להתבוננות איזה מב' עניני העבודה נעלה יותר.

ועפ"ז יש לבאר הלשון הידוע בלקו"ת[35] "אלו נצטוה לחטוב עצים" (שגם אז הי' מקיים את המצוות באותה חיות כשם שאנו מקיימים מצוות שעל ידם נעשים המשכות) — דלכאורה למה נקט הענין דחטיבת עצים דוקא — כי, בלשון "עצים" כוונתו לרמז על עץ החיים ועץ הדעת, שמצד ענין הקבלת־עול, אין מקום לשקו"ט איזה מב' ענינים אלו נעלה יותר (כפי שהוא בעבודה שמצד טעם ודעת), אלא שניהם בשוה.

והיינו, שנוסף לכך שמצד הקבלת־עול והביטול אינו חושב כלל אודות עצמו, אלא כל מחשבתו היא למלאות רצונו ית', ולכן אין אצלו חילוק בין סוגי העבודה, ובלבד שמקיים את רצון העליון, אלא עוד זאת, שכאשר ישנו היסוד דקבלת־עול, הנה גם בענין הגילויים לא נחשבת העבודה ד"עץ הדעת" לירידה לגבי העבודה ד"עץ החיים", מצד הנתינת כח של המקיף. וע"ד המבואר לעיל בענין יום השבת, שבו אין מקום לחשוש מ"עץ הדעת"[36].

* * *

ט. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה ועתה יגדל נא כח אד' גו' — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א.

* * *

י. בסיום הפרשה — לאחרי פרשת המקושש — נאמרה פרשת ציצית. ואמרו רז"ל[37] בטעם סמיכות הפרשיות: "אמר הקב"ה למשה מפני מה חילל זה את השבת.. כי בכל ששת ימי חול יש לו לישראל תפילין

35) פרשתנו מ, א.

36) חסר ביאור דיוק הלשון "חטיבת עצים" (המו"ל).

37) תדבא"ר פכ"ו. הובא באוה"ת פרשתנו טו, לז.

תורת מנחם - כו (תשי"ט ג) שניאורסון, מנחם מנדל בן לוי יצחק עמוד מס 75 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה